

نظم جهانی بهائی

شاپور راسخ

آئین حضرت بهاءالله را فقط به چشم یک دین نباید نگریست چه به فرموده حضرت ولی امرالله آن آئین مظهر عالی‌ترین مرحله کمال حیات اجتماع بشری بر کره زمین است که تحقق وحدت عالم انسانی همراه با عدالت اجتماعی باشد. حضرت بهاءالله از آئین خود به عنوان نظم اعظم که در عین حال بدیع است یاد کرده‌اند (کتاب اقدس) و می‌فرمایند این نظم موجب اضطراب و تشنج همه نظم‌های عالم شده است و فی الواقع اگر به تاریخ نظم‌ها از دوره ناپلئون اول تاکنون نگاه کنیم می‌بینیم که نظام‌های سیاسی چون نظام امپراطوری، نظام هژمونی یعنی تسلط دولتی مقتدر بر دول دیگر، انواع نظام‌های ملی، کمونیسم، نازیسم، و امثال آن یکی بعد از دیگری سقوط کرده‌اند. و رژیم‌های دموکراتیک هم در معرض آزمایش‌های دشوار هستند که ایالات متحده آمریکا امروزه از خلال چنین امتحانی می‌گذرد. از زمان وودرو ویلسون Woodrow Wilson و تشکیل مجمع اتّفاق ملل و بعد سازمان ملل متحد که در حکم گام‌های اولیه در مسیر حکومت جهانی هستند دنیا در جستجوی نظامی نوین است که فی‌المثل فوکویاما Francis Fukuyama فیلسوف بنام آن نظم را در سیستم آزادی سیاسی و اقتصادی آمریکا یافته است و البته این عقیده در خور بحث است.

حضرت بهاءالله بی‌گمان اول اندیشمندی بودند که ضرورت یک نظم جهان شمول را در عین عصر غلیان احساسات ناسیونالیستی اعلام فرمودند و پیش‌بینی ورود عالم به عصر تازه‌ای یعنی عصر جهانی شدن امور را کردند که از جلوه‌های آن به وجود آمدن حکومت جهانی و انتخاب یک زبان بین‌المللی به عنوان اساس یک فرهنگ جهانی و البته صلح عمومی و پایان دادن به مسابقه تسلیحاتی و تشکیل جامعه‌ای متحد به ابعاد کره ارض خواهد بود. حضرت بهاءالله در الواح

ملوک و سلاطین و سورۀ ملوک و تعدادی الواح مهمه که متمم کتاب اقدس محسوب شده‌اند هدایات خود را در مورد نظم سیاسی آینده عالم مرحمت کرده‌اند که البتّه تحقق آن و استقرار وحدت عالم انسانی در اعصار گذشته غیرممکن بود و از قرن نوزدهم به بعد بود که متدرّجاً امکان ارتباطات و مخابرات بین‌المللی و مدیریت جهانی امور مختلفه عالم چون پست و تلگراف و تلفن و هواشناسی عمومی و تأسیس دفتر بین‌المللی اوزان و مقیاس‌ها و امثال آن حاصل آمد. حضرت بهاءالله همه را دعوت فرمودند که عالم بین باشند و عالم را یک وطن محسوب دارند و نوع انسان را اعضای خانواده واحد دانند و انواع تعصبات از جمله تعصبات قومی و نژادی و جنسی و مذهبی را به کنارگذارند و حضرت عبدالبهاء در لوح "هفت شمع وحدت" سال‌ها قبل از سفر غرب (۱۹۰۶) نزدیکی زمان وقوع وحدت‌های هفت‌گانه را اعلام نمودند.

حضرت ولی امرالله عشق حقیقی نسبت به هموعان را خواستار شده و خصوصاً از احباء خواستند که در آئینه صورت هر انسانی، نور خدا را ببینند. در گذشته نادر بودند متفکرانی از جمله "موندیالیست"ها Mondialists که خواستار تشکیل یک فدراسیون جهانی شدند ولی در عصر ما فراوانند نفوسی از اندیشمندان چون ادگار مورن Edgar Morin جامعه شناس، ژاک اتالی Jacques Attali اقتصاد دان، جیمز یونکر مورخ، هر کدام به دلالتی خواستار و مدافع حکومت جهانی هستند و یا کسانی چون الی هالوی که امیدوارند افراد در مهر و محبت به نوع انسان حتی به افراط گرایند و یا کسانی مانند بلزلمپن که می‌خواهند بشر، راز و رمز زندگی هماهنگ با همه هموعان در یک جامعه جهان شمول را هر چه زودتر فراگیرد.

آنچه امید به اصلاح نظم جهان در آینده ایام را زنده نگاه می‌دارد، در درجه‌اول وجود هفت میلیون بهائی است که در سراسر جهان گوئی الگوی نوعی نظم فدرالی جهانی را به موقع اجراء نهاده‌اند، ثانیاً قوت گرفتن جامعه مدنی در سراسر دنیا و رشد و توسعه دموکراسی در بخش عمده جهان ما را به آینده و تحقق

وحدت نوع انسانی امیدوار می‌کند خاصه آن که روانشناسان و علمای بیولوژی امروز به وجود احساس همدلی و همدردی با هم‌نوع (empathy) در عمق طبیعت انسان معتقد شده‌اند، احساسی که با تربیت صحیح نسل‌های نوخیز می‌توان به آن قوت بیشتر بخشید. نظم گسیختگی که در سال‌های اخیر دامنگیر جامعه بشری شده ضرورت اقدام هشیارانه در تجدیدانسجام نظم عالم را قویاً مطرح می‌کند.

پیش‌بینی نظم آینده جهان اگر از دیدگاه ایمانی برای اهل بهاء دشوار نباشد اما از نظر علمی این پیش‌بینی کاری صعب است. دو محقق معروف پُل و هال کتابی دارند زیر عنوان "نظم بین‌المللی و آینده سیاستمداری جهانی International Order and The Future of World Politics, 1999، که در آن سه تئوری آینده‌نگر را مطرح می‌کنند از جمله تئوری رئالیست یا واقع‌بین را که معمولاً بدبین است. و سه احتمال را طرح می‌کند: اول پیش‌بینی رقابت سخت اقتصادی میان قدرت‌های عمده صنعتی را، دوم تعادل چند قطبی در سیستم قدرت را و بالاخره سیستم بین‌المللی تک قطبی را حول ایالات متحده آمریکا.

و چنان که ملاحظه می‌شود تئوری رئالیست اساس را بر توزیع قدرت سیاسی- نظامی می‌گذارد و در حالی که محققان چون هانتینگتون بر این است که عامل عمده جدائی و نزاع در جامعه بشری منبسط تفاوت فرهنگی خواهد بود و حال اگر عامل مؤثر در ساختن و شکل دادن به نظم بین‌المللی را نحوه توزیع قدرت بین دولت‌ها و یا تفاوت‌ها و تعارضات فرهنگی بدانیم باید یادآور شویم که آئین بهائی نگاهی خوش‌بین‌تر دارد و رشد جامعه بشری را در مسیر عقلانیت بیشتر یعنی پذیرش جهانی بودن امور و لزوم حکومت بین‌المللی و همکاری همگانی یعنی سیر به سوی بلوغ عالم انسانی می‌داند و لو این رشد و تکامل و بلوغ در شرایط سخت و از خلال امتحانات و بلیات صورت گیرد.